

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Zet voedseldemocratie hoger op de agenda

Food-Print Utrecht Region, 20-3-2025

Kees de Heer, statenfractie ChristenUnie Utrecht

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Voedseldemocratie

Er is werk aan de winkel voor boeren, burgers en beleidsmakers bij alle overheden:

we kunnen ‘voedseldemocratie’ hoger op de agenda zetten.

Voedseldemocratie?

Binnen de muren van het provinciehuis heb ik de term 'voedseldemocratie' nog nooit gehoord...

Maar binnen de Voedselagenda pakken we de handschoen wel op...

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

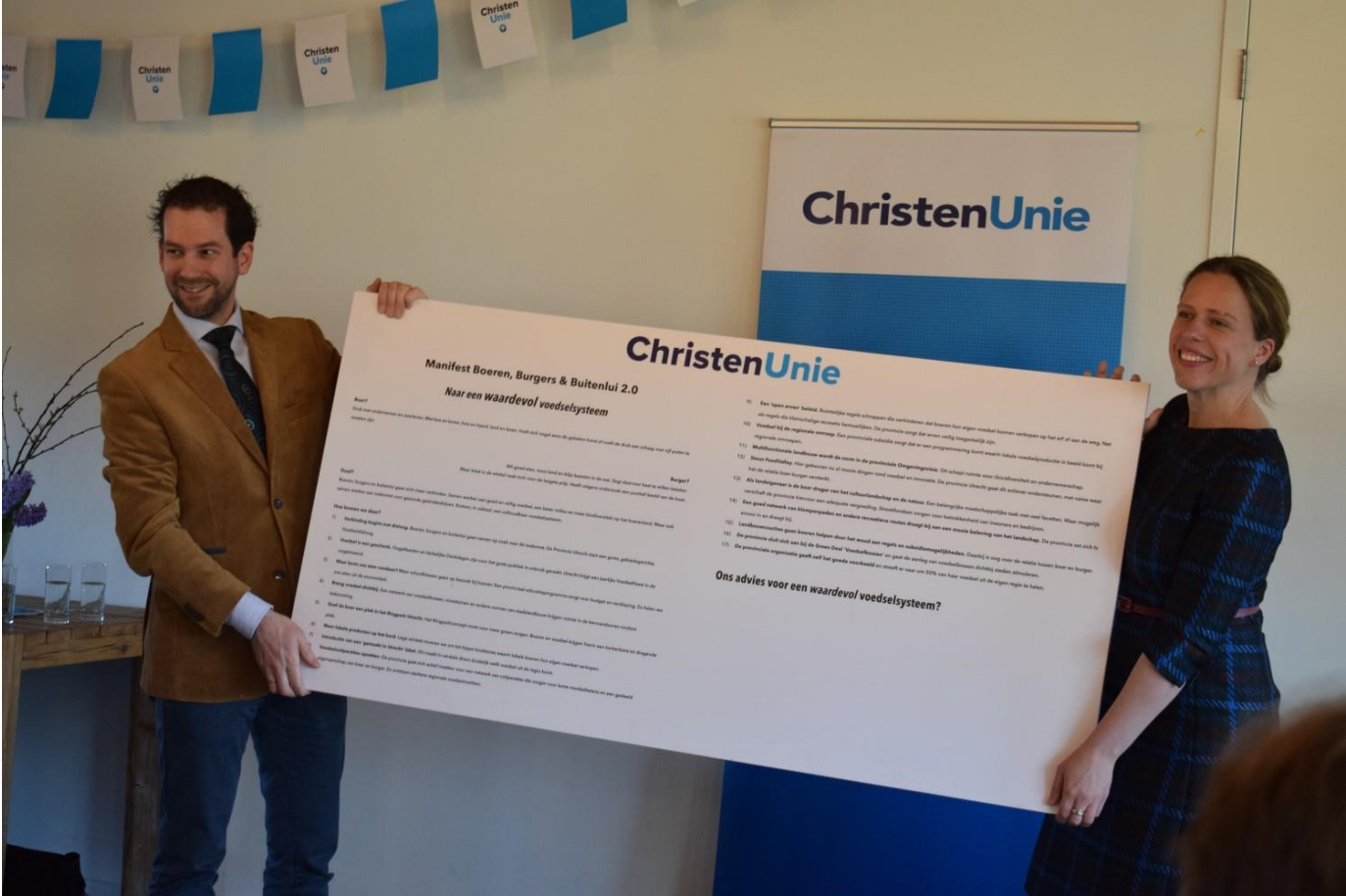
VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Voedselagenda 2021-2023

Manifest Boeren, burgers en buitenlui 2.0: naar een waardevolle voedselstrategie

Haarzuilens, 11-2-2019

Coalitieakkoord 2019-2023

“We stellen een provinciale voedselagenda op. Wij zien een provinciale voedselagenda als een stimuleringsagenda waarin kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers samenwerken voor kortere ketens en lokale afzet van voedsel.”

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Coalitieakkoord 2023-2027:

“De voedselagenda herijken we, waarna we kijken hoe we deze voortzetten om aandacht te houden voor het belang van korte ketens en van lokaal en duurzaam ondernemerschap.”

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Coalitieakkoord 2023-2027:

“De voedselagenda herijken we, waarna we kijken hoe we deze voortzetten om aandacht te houden voor het belang van korte ketens en van lokaal en duurzaam ondernemerschap.”

“We maken een landbouwvisie voor de lange termijn die ook economisch perspectief biedt voor de landbouw, waarin de doelen voor stikstof, klimaat, natuur en water leidend zijn en die voor alle partijen duidelijkheid geeft.”

Toekomst landbouw en voedsel Provincie Utrecht 2050

04-03-2025

UTSP-503490740-577

Definitief

Streefbeeld: Utrechtse landbouw- en voedselsysteem in 2050

🕒 4 maart 2025

Duurzaam, divers en innovatief. Zo denken Utrechtse agrariërs, natuurorganisaties en inwoners dat ons landbouw- en voedselsysteem er in 2050 uit moet zien. Zij werkten het afgelopen jaar samen met de provincie Utrecht aan een gezamenlijk toekomstbeeld dat 3 maart door Gedeputeerde Staten is vastgesteld.

🔍 Zoeken

middels doelsturing.

bevorderen.

3-3-2025, provincie Utrecht

Type 1:

Natuurinclusieve landbouw

Deze boeren doen meer dan alleen voedsel produceren. Ze verdienen ook geld met andere diensten, zoals recreatie, natuurbeheer of energieproductie. Dit helpt hen om minder afhankelijk te zijn van alleen de verkoop van melk of gewassen. Ze werken op een manier die goed is voor de natuur en blijven innoveren om waarde toe te voegen zonder de omgeving te schaden.

Type 2:

Gemeenschapslandbouw

Dit zijn kleine familiebedrijven of coöperaties die lokaal voedsel verkopen, vaak direct aan de consument. Ze werken samen met burgers, waardoor er een vaste afzet is en een eerlijke prijs voor hun producten. Dit model is succesvol omdat het aansluit bij de behoefte aan lokale en duurzame producten, vooral in een stedelijke omgeving zoals Utrecht.

Type 3:

Hoogproductieve landbouw

Deze bedrijven werken efficiënt en maken gebruik van de nieuwste technologieën om voedsel te produceren. Ze letten daarbij op het milieu en dierenwelzijn. Door technologische innovaties gebruiken ze minder grondstoffen en beschermen ze de kwaliteit van de bodem, lucht en water. Dit type bedrijf is vaak verbonden met de voedingsmiddelenindustrie voor een efficiënte verwerking van producten.

9 Ambities waar de provincie wil bijdragen

1. Verdienmodel stimuleren met ruimte voor ondernemerschap
2. Natuurinclusieve kringlooplandbouw stimuleren
3. Innovaties stimuleren
4. Zorgvuldig omgaan met landbouwgronden
5. Landbouwstructuur versterken
6. Dierenwelzijn bevorderen
7. Landbouw onderdeel van de Utrechtse samenleving
8. Consument naar een duurzamer en gezonder voedingspatroon stimuleren
9. Omgevingsbeleid ontwikkelen

Toekomst landbouw en voedsel provincie Utrecht 2050

In Utrecht willen we voedsel duurzaam en rendabel produceren, door verschillende typen landbouw die dichtbij mensen staat en ons landelijk gebied levendig houdt. Dat bereiken we met de volgende 10 ambities:

10 ambities

1. Duurzame productie van gezond voedsel

Dit is een overkoepelende ambitie waarin de Utrechtse landbouwsector op een duurzame wijze gezond voedsel produceert waarbij de voedselproductie ook voor de toekomst beschermd wordt en waarbij de landbouw in evenwicht is met de natuurlijke leefomgeving: circulair, natuurinclusief, diervriendelijk, klimaatneutraal en economisch rendabel.

2. Verdienmodel met ruimte voor ondernemerschap

Het verdienenmodel is een groot knelpunt voor de (jonge) agrariërs bij de benodigde verduurzaming. Stimulering van biologische landbouw als bewezen verdienenmodel is een voorbeeld.

3. Natuurinclusieve kringlooplandbouw

Een belangrijk instrument daaronder is de Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw met kennisdeling en de voorgestelde aanpak middels doelsturing.

4. Innovatieve landbouw- en voedselsector

Voor alle bedrijfstypen zijn innovaties van belang bij verduurzaming en modernisering, maar kunnen ze er anders uitzien.

5. Zorgvuldig omgaan met landbouwgronden

Er is de wens voor een afweegkader bij functie-wijziging waarbij het agrarisch gebruik serieus wordt meegewogen.

6. Sterke landbouwstructuur

Het instrument kavelruil is en blijft in de landbouw van groot belang voor een efficiënte bedrijfsvoering en om de juiste functies op de juiste plaats te laten landen.

7. Dierwaardige veehouderij

We volgen de landelijke ontwikkelingen, en onderzoeken wat we als provincie kunnen doen om dierenwelzijn en diergezondheid te helpen bevorderen.

8. Landbouw als onderdeel van de Utrechtse samenleving

Er liggen kansen om de nabijheid van stad en dorp beter te benutten en boer en burger dicht bij elkaar te brengen.

9. Duurzaam en gezond voedingspatroon voor consumenten

Lokale consumptie, eiwittransitie, een gezonde voedselomgeving en vermindering van voedselverspilling zijn belangrijke instrumenten die bijdragen aan het verdienenmodel van de lokale producent en aan klimaat- en duurzaamheidsdoelen, voedselzekerheid en gezondheid.

10. Omgevingsbeleid versterkt duurzame landbouw en verdienenmodellen

Denk hier aan beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing en meer mogelijkheden creëren voor multifunctionele landbouw.

3-3-2025, provincie Utrecht

Q Zoeken

Toekomst landbouw
en voedsel Provincie
Utrecht 2050

04-03-2025
UTSP-503490740-577
Definitief

Ambitie 9

Duurzaam en gezond voedingspatroon voor consumenten

Het streven is dat een deel van het voedsel, met name vlees, zuivel en fruit, zowel binnen de provincie duurzaam geproduceerd als geconsumeerd wordt. De huidige lokale consumptie ligt op 3-4 %. Het streven is om in 2050 15 % regionale voedselconsumptie te hebben, dus dat de Utrechtse bevolking 15 % voedsel eet dat in de provincie geproduceerd is.

Voedselaanbieders als supermarkten, catering en horeca spelen in deze ambities een belangrijke rol. Provincie wil het goede voorbeeld geven in de eigen catering en duurzame, korte ketens stimuleren.

GEZOND EN DUURZAAM ETEN IN EN UIT DE REGIO

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Jaarplan 2024
Voedselagenda

Voedsel agenda

&

Jaarplan 2024

Ambities Voedselagenda 2021-2023

Met de Voedselagenda versterken we de verbindingen tussen producent, consument, gezondheid en duurzaamheid.

Onze eerste ambitie:

in de provincie Utrecht eten we meer uit de korte keten

Onze tweede ambitie:

in de provincie Utrecht eten we gezonder en duurzamer

Voedselagenda 2021-2023

Ambitie 1

In de provincie Utrecht eten we uit de korte keten

Subdoel 1:
Vergroten vraag en betere afstemming vraag-aanbod

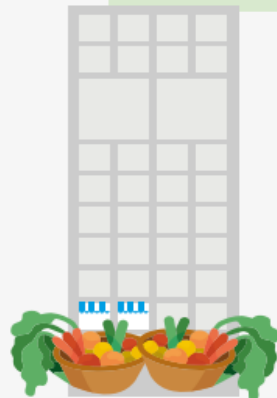
Subdoel 2:
Sterke boer-burger verbinding

Subdoel 3:
Sterke korte keten

Ambitie 2

In de provincie Utrecht eten we gezond en duurzaam

Subdoel 1:
Gezonde voedselomgeving

Subdoel 2:
Voedselvaardige jeugd

Voedselagenda 2021-2023

“Lokale voedselketens geven een directere, transparante relatie tussen consument en producent, wat bijdraagt aan het bewustzijn over en waardering voor voedsel en een sterkere verbinding tussen boeren en burgers.”

Keuringsdienst van waarde

Start

Ontdek

Live

Programma's ▼

Kees
plus abonnement ▼

Keuringsdienst van waarde

Informatief

Klopt het wat fabrikanten claimen en wat ze ons in reclames verkopen? De verslaggevers van de Keuringsdienst nemen de telefoon ter hand en duiken in de wonderde wereld van ons voedsel.

[▶ Laatste aflevering](#)

[☆ Volgen](#)

[🔗 Delen](#)

krooncrv

Willen wij geurende etiketten?

Geurende etiketten ruiken gezonder

Artikel door Redactie • 2 w • ⌚ 2 minuten leestijd

> *J Neurosci*. 2025 februari 24:e1159242024. doi: 10.1523/JNEUROSCI.1159-24.2024.

Online voor print.

Ruik het label: Geuren beïnvloeden de perceptie van het label en hun neurale verwerking

D Schicker¹, P A Khorisantono², V Rramani Dervishi³, Sxl Lim^{2 4}, E Saruco⁴, B Pleger⁵, J Schultz⁶, K Ohla^{4 7}, J Freiherr^{1 8}

Voorkeuren + uitbreiden

PMID: 39993837 DOI: [10.1523/JNEUROSCI.1159-24.2024](https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.1159-24.2024)

Abstract

Het verstrekken van voedings- of gezondheidsetiketten op productverpakkingen kan een effectieve strategie zijn om een bewust en gezonder dieet te bevorderen. Dergelijke etiketten kunnen echter ook contraproductief zijn door belemmerende verwachtingen over de smaak van het voedsel te creëren en de geurperceptie te beïnvloeden. Omgekeerd zou reukzin de perceptie van het etiket aanzienlijk kunnen beïnvloeden, waarbij negatieve verwachtingen kunnen worden verzacht door aangename geuren. Deze studie onderzocht de neurale verwerking van het samenspel tussen geuren en voedingsetiketten met behulp van fMRI bij 63 deelnemers van beide geslachten, aan wie we dranketiketten presenteerden met verschillende voedingsgerelateerde verklaringen, met of zonder een congruente geur. Op gedragsniveau werden de producten waarvoor het etiket samen met de geur werd gepresenteerd, over het algemeen als positiever ervaren dan dezelfde etiketten zonder geur. Neuroimaging-resultaten toonden aan dat toegevoegde geuren de activiteit in hersengebieden die verband houden met smaak- en labelverwerking en besluitvorming aanzienlijk veranderden, met hogere activeringen in de rechter amygdala / piriforme cortex (Amy / pirC) en orbitofrontale cortex.

Geurende etiketten?

Graag geurende etiketten zsm verbieden

Geurende etiketten ruiken gezonder

Artikel door Redactie • 2 w • ⌚ 2 minuten leestijd

Broodje Utrecht

Broodje Utrecht

Het goede voorbeeld
geven op het
provinciehuis

Versterken van
netwerken,
voedseldeals,
convenant

Convenant Lokale & Duurzame
Voedselketens provincie Utrecht

**“Samen eten
we provincie
Utrecht mooier”**

maart 2024 t/m maart 2027

Broodje Utrecht

Het goede voorbeeld

Versterken van
netwerken,
voedseldeals,
convenant

Financiën – budget in 2024

Financieel overzicht	Begroot
Beschikbaar Materieel budget	€ 400.000
Project lokale en duurzame voedseldeals	€ 172.000
Project het goede voorbeeld geven	€ 10.000
Overige projecten/pilots	€ 109.000
Rol Ondersteunen, verbinden en participeren	€ 22.000
Overig (O.a. inzet communicatie, evaluatie en herijking Voedselagenda)	€ 35.000
Ruimte voor ondersteunen nieuwe initiatieven en projecten (die nog niet voorzien zijn)	€ 52.000
Totaal	€ 400.000

Begroting 2025 in het kort

Totale inkomsten (x 1.000)
€602.324

Totale uitgaven (x 1.000)
€602.324

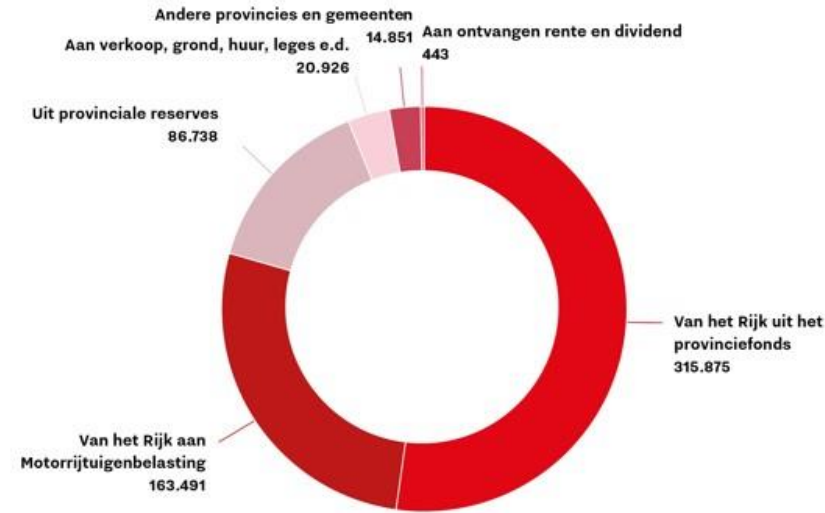
Onze ambities

- Meer betaalbare woningen
- Versnellen van de energietransitie
- Sterke natuur en toekomstbestendige landbouw
- Duurzame en veilige mobiliteit
- Schoon en voldoende water
- Vitale steden en dorpen

Ga voor de volledige begroting naar provincie-utrecht.nl/begroting

Inkomsten

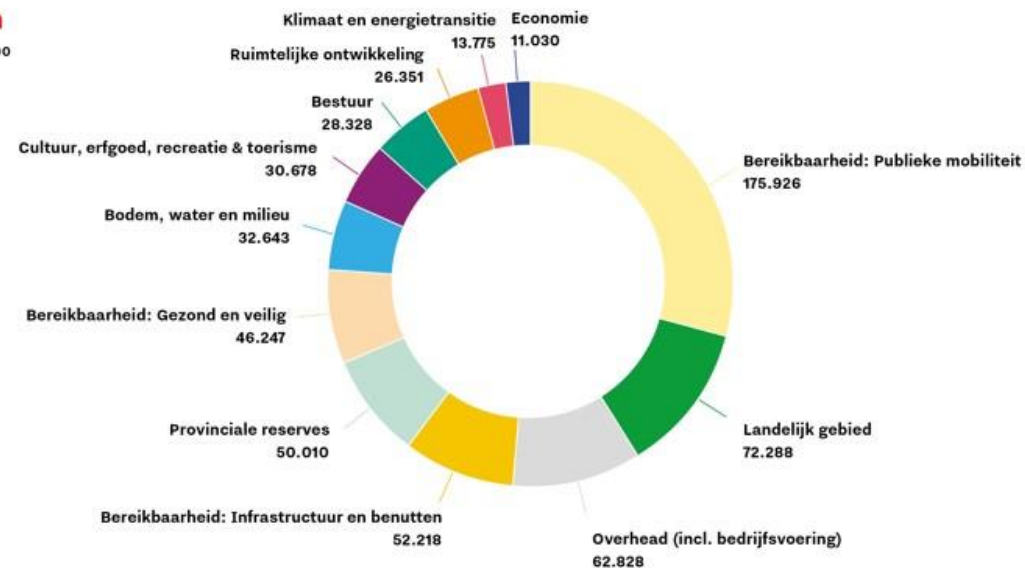
Bedragen x €1.000

< 0,1%

Uitgaven

Bedragen x €1.000

Regisseren of verbinden?

Rollen van de provincie:

- participeren: regisseren, coördineren, ontwikkelen, deelnemen en lobbyen;
- stimuleren: aanjagen, initiëren;
- faciliteren: aanleveren van expertise en capaciteit, overleggen en informeren, subsidiëren;
- reguleren: kaders stellen en toetsen.

Kerntaak? Regisseren of verbinden?

Verbinden

“Met de Voedselagenda faciliteren we het versterken, verdiepen en uitbreiden van bestaande netwerken, kennis en projecten.”

“Wij blijven nadrukkelijk binnen onze rollen en verantwoordelijkheden en zullen geen taken van andere partijen oppakken of zaken dubbel doen.”

Regisseursrol?

Opstellen van een Regionale Voedselstrategie?

Boer | Platteland | Provincie | Samenleving

Statencommissie LWM provincie Utrecht

Ron Methorst
Lectoraat Omgevingsinclusief ondernemen
Aeres Hogeschool Dronten
r.methorst@aeres.nl www.ronmethorst.nl

25 september 2024

“Marktmeester dringend nodig”

Geopolitiek en voedselzekerheid

Er is elke dag ontzettend veel eten nodig

‘London is nine meals away from anarchy’

Dieet, gezondheid, kosten

Verspilling

Marktmeester dringend nodig

Zetelverdeling in provinciale staten van Utrecht

Coalitie (25 zetels)

GL (7)

D66 (5)

PvdA (3)

VVD (6)

CDA (4)

Oppositie (24 zetels)

SP (1)

BBB (7)

SGP (2)

Utrecht Nu = ex-JA21/PVV (3)

PVV (1)

FvD (1)

PvdD (3), ChristenUnie (3), Volt (2), 50+ (1)

Regisseursrol?

Regionale Energie Strategieën (RES)

Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG)

Regie op nieuwe woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen
(Regionaal Programma Wonen en Werken (RPWW))

Regionale Voedsel Strategie?

Hoe?

Regionale Voedselstrategie: zonder nieuwe instrumenten?

Campagne energiebesparing,
waterbesparing, eiwittransitie?

Marketing streekproducten

Streekkrat?

Nieuws

Monitor Korte Ketens 2023: boer verkoopt producten steeds vaker zelf

Vraag en aanbod

Vraag en aanbod

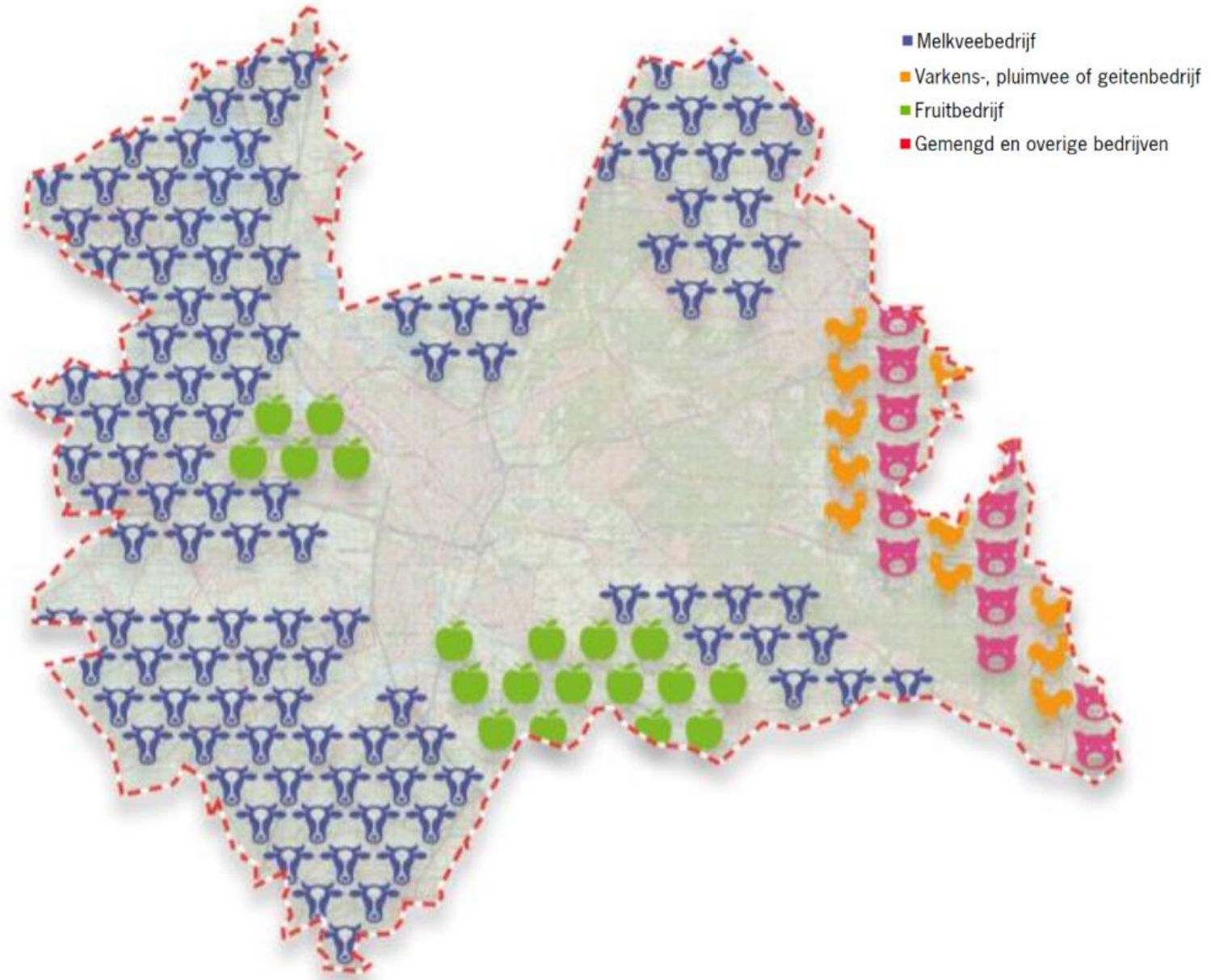

Omvang vraag en aanbod lokale producten
in de provincie Utrecht

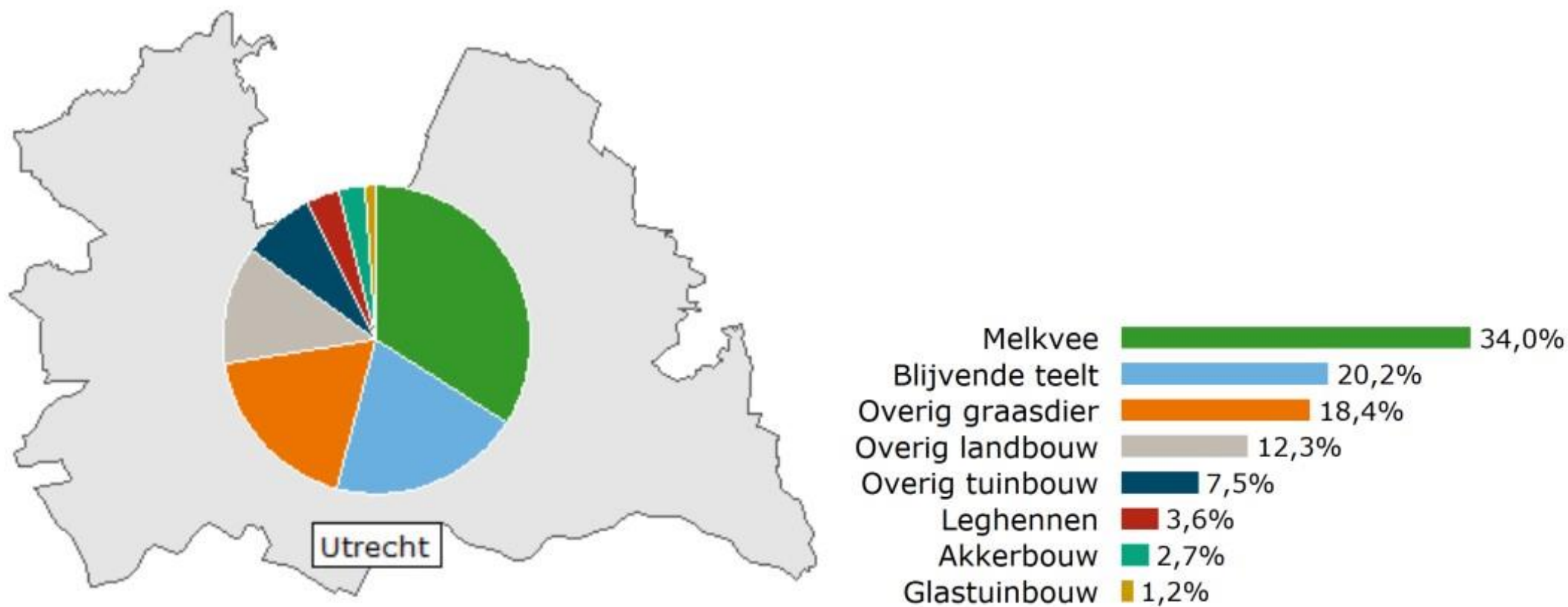
Gerben Splinter, Gemma Tackx en Gabe Venema

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

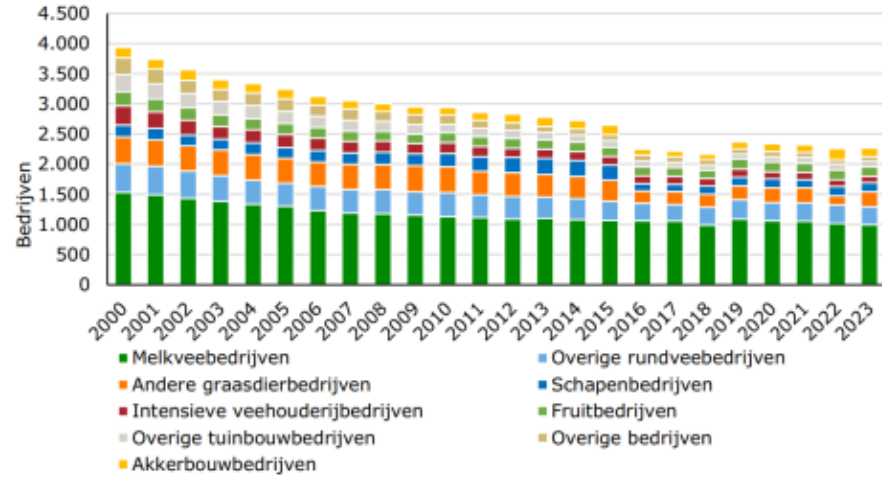

De provincie Utrecht scoort met het aandeel korteketenbedrijven (14,3%) hoger dan het landelijke aandeel (13,7%).

Figuur 3.2 Verdeling van agrarische bedrijven met afzet via korte keten over de COROP-regio Utrecht

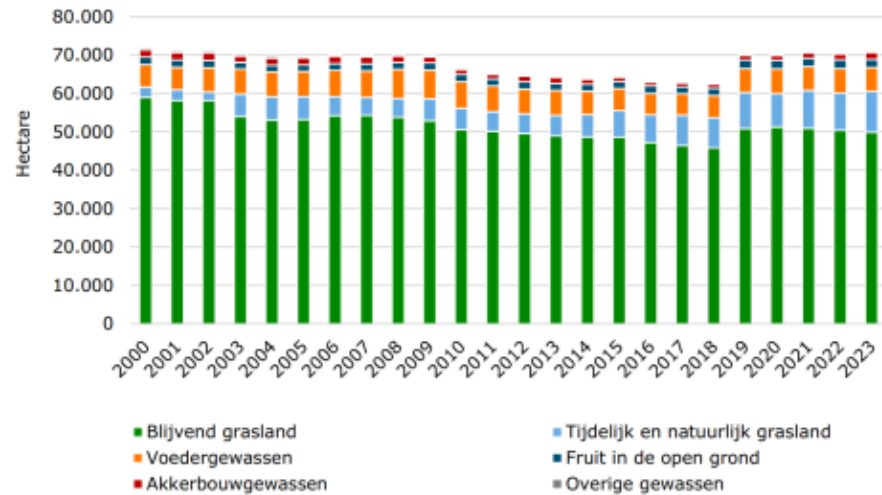
Figuur 1: Aantal land- en tuinbouwbedrijven in de provincie Utrecht

Bron: CBS Landbouwtelling, bewerking Wageningen Economic Research.

De kleine toename van 205 bedrijven in 2019 ten opzichte van 2018 wordt verklaard doordat gemeente Vijfheerenlanden aan de provincie is toegevoegd.

Figuur 2: Areal cultuurgrond naar gewasgroep in de provincie Utrecht

Bron: CBS Landbouwtelling, bewerking Wageningen Economic Research.

Afname aantal agrarische bedrijven

Maar er liggen genoeg kansen...

Provincie Utrecht en samenleving in gesprek

Verslag lunchsessie
5 november 2024

Maar er liggen genoeg kansen...

Maar er liggen genoeg kansen...

Maar er liggen genoeg kansen...

Aandachtspunten

- Rekening houden met nieuwe regering en het NPL (= nationaal programma landbouwbodems) en kijken wat wel kan.
- Integreëren van problematiek, natuur inclusief hoog op de agenda.
- Organiseren van de combinatie voedsel en landschap in de keten.
- Meenemen van het welzijn van dieren in veranderingen.
- Bieden van duidelijke mogelijkheden/perspectief aan koplopers in de landbouwtransitie.
- Blijven luisteren naar elkaar.
- De vitaliteit van bomen/bossen/landgoederen is komende jaren bepalend; het economische verhaal achter de bossen delen.
- Een duurzame provincie; het ondersteunen van lokale initiatieven en beweging van onderop versterken. Op dit moment zijn er veel aandachtsgebieden, maar hoe organiseren we een toekomstbestendig gebied waarin je met plezier kunt wonen.
- Behoud en bescherming van de bestaande natuur en aandacht voor integraliteit.
- Werk samen aan transparante samenwerking (gemeenten en provincie).
- Vergroening schoolpleinen en het verlies van biodiversiteit, en zeker ook het vergroenen van industrie.
- Zijn gebiedsprocessen voldoende om de crisis op te lossen?
- Bewaken van de voortgang
- Onderzoeken hoe we de achterblijvers/remmers meekrijgen.

Kansen

- Versnellen van de transitie door het samen te doen! Juist daar waar energie zit! Juist nu alle partijen aan tafel zitten!
- Verstrekken subsidie voor boeren die biodiversiteit bevorderen.
- Financieel ondersteunen van boeren die willen werken aan een voedsellandschap (www.onsvoedsellandschap.nl).
- Opkopen van grond van de boeren die stoppen.
- Betrekken van boeren bij de verbetering van de grond.
- Inrichten proefboerderijen per grondgebied voor kringlooplantbouw, regionaal voedselsysteem.
- Gebruikmaken van mogelijkheden ruimtelijke ontwikkeling voor transitieboeren (bv wonen op het erf).
- Verbeteren lokale keten boer – inwoner (www.burgerboerderijen.nl).
- Verbeteren infrastructuur tussen burgers en boeren.
- Bundelen van de lokale inkoop van spullen.
- Bundelen van initiatieven.
- Bundelen van bestuurlijke en juridische kansen.
- Creëren platform voor vindbaarheid en kennisdeling (bv: www.eemvalleyvoedselcampus.nl of stadslandbouw, duurzame landbouw).
- Versterken "initiatiekracht".
- Sociale innovatie boeren en burgers.
- Plaats grondgebruik op de agenda.
- Inzetten op intensieve graslanden; dit is zo lonend dat andere zaken afvallen.
- Gebruik maken van landgoederenmodel.

- Inzetten op kansrijke gebiedsprocessen.
- Inzetten op en ondersteunen van biodiversiteit en robuuste natuur door vergroening schoolpleinen en bedrijventerreinen.
- Opnemen in omgevingsverordening en omgevingsvisie.
- Stimuleren biologische sierteelt.
- Meer verbinding leggen met Europa.
- Ruimte geven aan koplopers, bijvoorbeeld als het gaat om stikstof of weidevogelbeheer.

Risico's

- Slecht uitgedragen beleid.
- Opkopen grond van stoppende boeren door projectontwikkelaars.
- Gewasbeschermingsmiddelen die in de wijde omgeving in de lucht komen.
- Verschillend beleid gemeenten.
- Steeds minder landgoederen met hout.
- Ondoorzichtige en te veel regelgeving.
- Vertegenwoordiging boeren niet eenduidig.
- Te weinig zicht op 'de stem' van de (natuur)boeren.
- Provincie Utrecht is klein wat betreft oppervlakte, met veel ambities; juiste grondgebruik schuurt.
- Intensief gebruik grond door tuinbouw waardoor veel pesticiden in de grond en de lucht komen (vergrote kans op ziekten als Alzheimer en Parkinson).
- Verschraling en vervuiling van de bodem door uitputting (bijvoorbeeld door fruitteelt).
- Onvoldoende handhaving in NNN (Natuur Netwerk Nederland).

Maar er liggen genoeg kansen...

Samenvatting Mirjam Sterk:

"De transitie van het landelijk gebied is een ontzettend ingewikkeld vraagstuk, dat bleek ook vandaag weer. Hoe pak je zo'n transitie aan? Doe je dat in gebiedsprocessen? Een deel van de aanwezigen vandaag was daar wel van overtuigd, van regionaal/lokaal eigenaarschap. Anderen hadden daar wat minder vertrouwen in. Wat echt mooi was vandaag, was om te zien dat je het met z'n allen moet doen. Het werd heel concreet toen een aanwezige vertelde: 'Er was een stoppende boer, er kwam grond vrij en toen werd via burgerfinanciering geregeld dat andere boeren dat stuk grond konden kopen'. Dat vond ik een hele mooie gedachte. Daar moeten we eens verder over nadenken.

En verder dachten we ook samen na over lokale ketens. De boer produceert voedsel en de burger moet het kopen: hoe breng je dat nou dicht bij elkaar zonder dat er allerlei partijen en bedrijven tussenkomen? Dat dicht bij elkaar brengen gebeurt al op verschillende plekken. Welke rol speelt de provincie hierin? Platform Duurzame landbouw en Natuur was aanwezig toen dit vraagstuk aan de orde kwam en heeft enthousiast geroepen dat zij daar wel wat mee kunnen. Daar gaan we dus binnenkort mee aan tafel zitten! Dat is een mooie opbrengst van vandaag; we kunnen gelijk concreet aan de slag hiermee."

Burgerboerderijen staan in de startblokken...

Johannes Regelink

- Ecoloog van achtergrond
- Vijf jaar geleden als zij-instromer boer geworden: Burgerboerderij de Patrijs in Laren GLD
- Werk parttime als transitiemaker bij Squarewise

- Vertegenwoordiger van Caring Famers
- Voorzitter van Coöperatie Burgerboerderijen

Burgerboerderijen staan in de startblokken...

Stichting Caring Farmers, opgericht in 2019, staat voor een voedseltransitie naar een landbouw waar de biodiversiteit ieder jaar toeneemt, alle dieren buiten komen en de boer zijn klanten steeds beter kent.

We behartigen de belangen van het nieuwe volhoudbare voedselsysteem. Alle boeren zijn welkom om aan te sluiten, zij ondertekenen de Caring Farmers Code en geven daarmee aan elk jaar stappen te zetten.

Caring Farmers werkt samen met veel organisaties, lobbyt op landelijk niveau voor dierenwelzijn en zit in collectief Caring Movement en Groenboerenplan.

Burgerboerderijen staan in de startblokken...

Waar we nu staan...

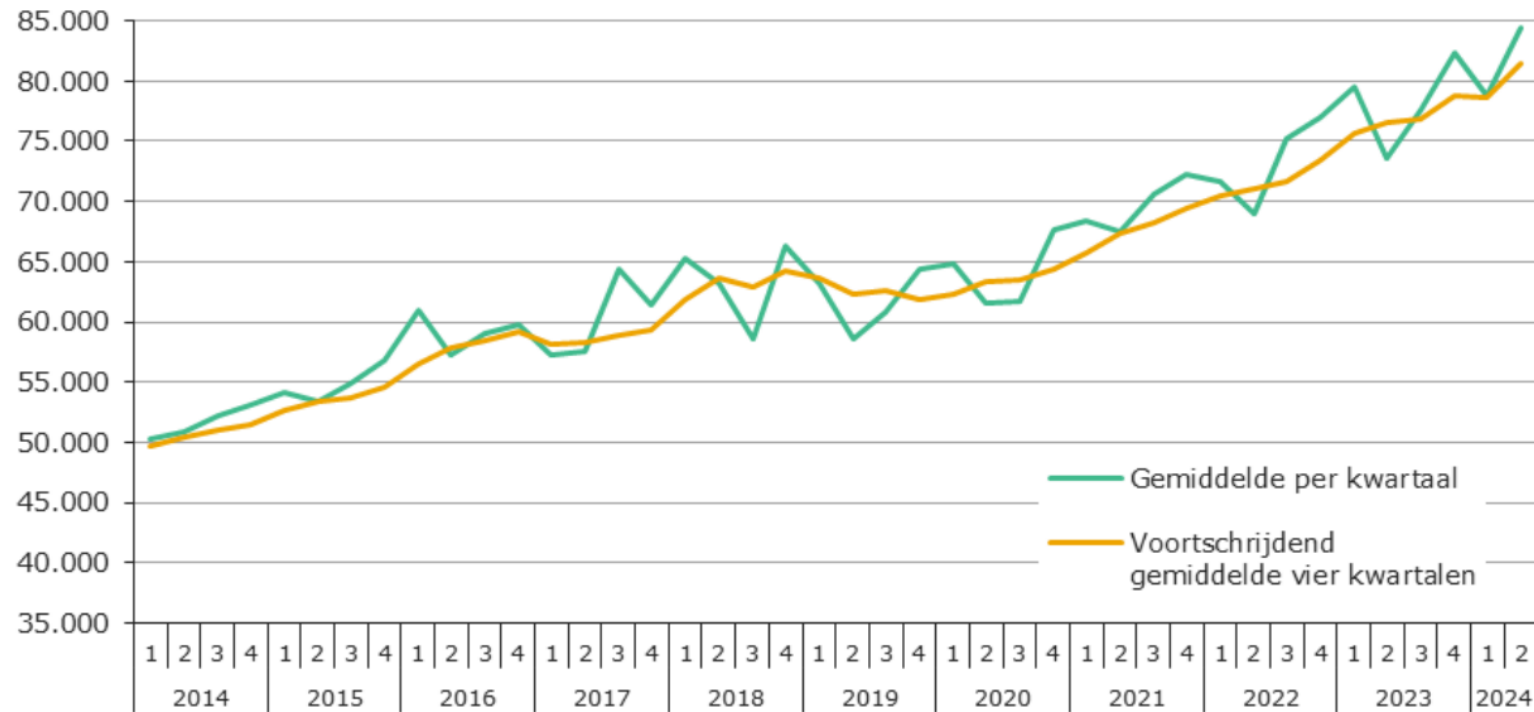
- 1/3^e van de boeren gaat komende jaren stoppen
- 1/3^e van de boeren wil intensief verder
- 1/3^e van de boeren wil wel een omslag maken

Wat gebeurt er met de grond van de stoppende boer?

- De grootste (en intensiefste) boer hebben beste verdienvermogen.
- Intensieve akkerbouw verdient het beste (aardappels, bieten, bollen, boomteelt en lelies): geen binding met de plek, veel externe effecten
- De zij-instromer heeft (zeer) beperkte middelen

Burgerboerderijen staan in de startblokken...

Grondprijzen staan niet in verhouding tot opbrengend vermogen

Het lukt niet zonder burgers en bedrijven...

Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek

Werkbezoek Statencommissie Landelijk gebied, Water (Bodem) en Milieu

Robert Baayen, 12 maart 2025

Het lukt niet zonder burgers en bedrijven...

Duurzaamheidsuitdagingen (economisch)

- Economische beperkingen voor verandering
 - Inkomenskwesaties
 - Duurzaamheidskosten vereisen dekking door hogere prijzen of subsidies ('verdienmodel')
 - Smalle marges op wereldmarkt
 - Zwakke positie van boeren in de voedselketen
 - Gebrek aan urgentiebesef bij consumenten

Nodig: innovatie, efficiëntieverbetering in vorm van schaalvergroting en intensivering, wereldmarkt

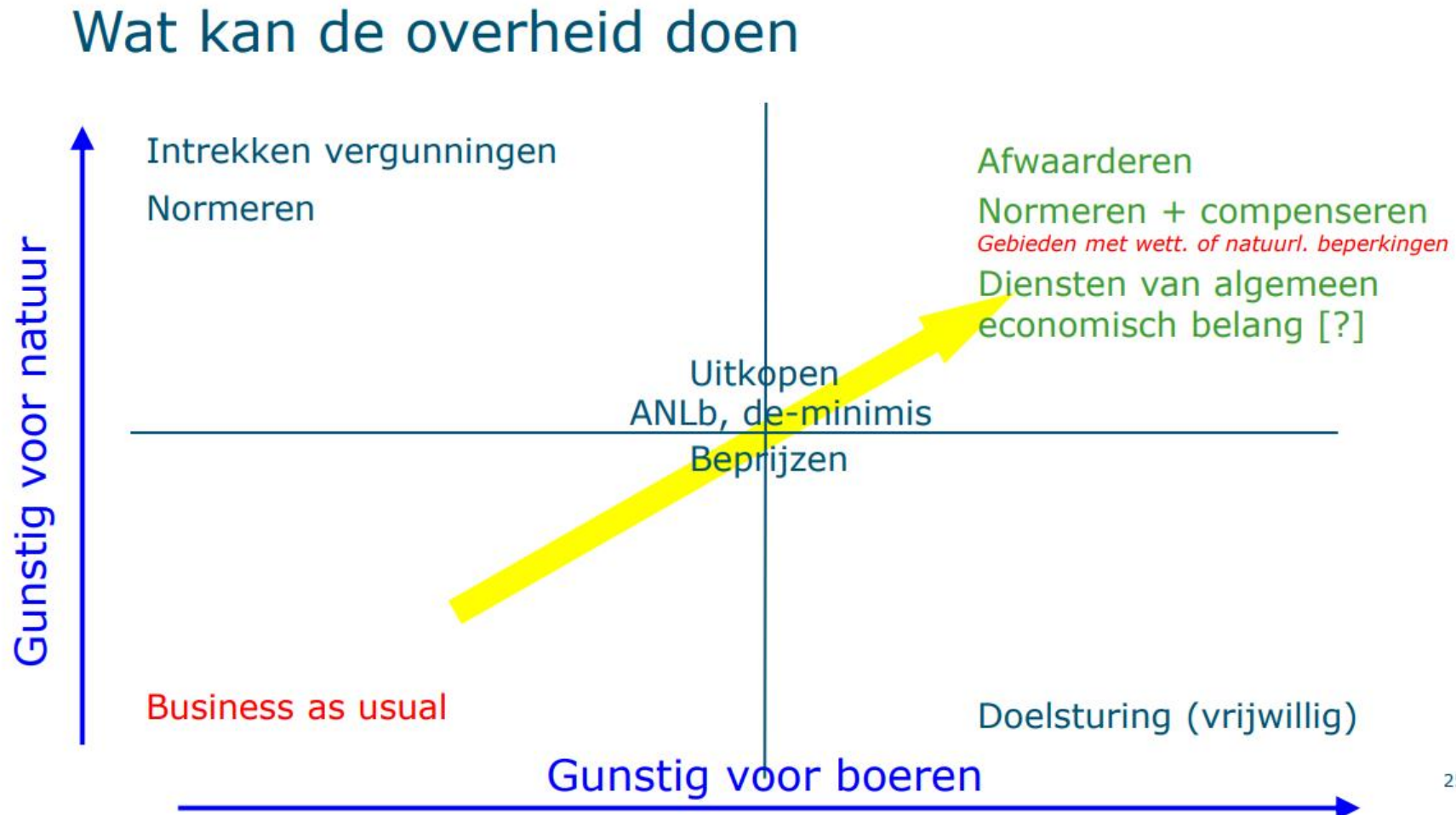
Het lukt niet zonder burgers en bedrijven...

Wat moeten en kunnen we daarmee?

- Beleidsdilemma: tegenstrijdige belangen
- Hogere duurzaamheidseisen niet zonder financiële steun
Anders verplaatsen de productie en/of externaliteiten zich naar elders
- Wie moet dat betalen?
 - Producent (boer)
 - Ketenpartijen (retail, industrie, handel)
 - Consument
 - Belastingbetaler
 - Banken

**Verantwoordelijkheid
voor leefomgeving**

Het lukt niet zonder burgers en bedrijven...

Het lukt niet zonder burgers en bedrijven...

Conclusie

- Ecologische opgave: **herstel essenhakhout**
 - Urgent en juridisch onontkoombaar
 - Vraagt lange adem
- Economische opgave: **verdienmodel**
 - Gerichte transitie nodig
 - Wees eerlijk naar boeren en help hen
- Maatschappelijke opgave: **liefde voor Kromme Rijngebied**
 - Betrek burgers en bedrijven uit woonkernen eromheen
 - Betrek landgoedeigenaren → *voorbeeld van rentmeesterschap*

Vier keer B...

GROENVISIE AMERSFOORT

Samen maken we de stad groener!

Vier keer B...

INHOUD

Voorwoord	pag. 3
Inhoudsopgave en leeswijzer	pag. 4
1. Inleiding	pag. 5
2. Groene waarden, het belang van groen	pag. 9
3. Samenwerkend Amersfoort, stad van groene ruimte	pag. 12
4. Biodivers Amersfoort, stad boordevol soorten	pag. 16
5. Recreatief Amersfoort, stad om volop te genieten	pag. 20
6. Eetbaar Amersfoort, stad om op te eten	pag. 25
7. Klimaatbestendig Amersfoort, stad met aangepast waterbeheer	pag. 30
8. Boomrijk Amersfoort, stad die bomen koestert	pag. 37
9. Groene prioriteiten, nieuwe instrumenten voor groenbeleid	pag. 42
10. Groene pijlers, van visie naar uitvoering	pag. 44
Nawoord	pag. 47
Bronnen, colofon	pag. 48

Vier keer B...

6. Stad om op te eten

EETBAAR AMERSFOORT

Eetbaar groen staat volop in de belangstelling. De stadslandbouw zit flink in de lift. Het is de kunst om onze braakliggende terreinen zo veel mogelijk te benutten voor de productie van voedsel. Bovendien stijgt de behoefte aan moestuinen, waar tot in lengte van jaren kan worden 'geboerd'.

AMERSFOORT IN 2030

Moestuinen zijn weer helemaal terug van weggeweest. Eerst werd het kopen van streekkratten gigantisch populair, daarna gingen steeds meer Amersfoorters hun eigen voedsel verbouwen. Het gevolg is dat de energievretende voedseltransporten duidelijk zijn verminderd. Amersfoort maakt werk van eetbaar groen en stadslandbouw. In 2030 worden alle braakliggende gronden benut en iedereen heeft een buurtmoestuin op loopafstand.

De groei van de stadslandbouw kan de regionale voedsel economie stimuleren. Nu komt slechts drie tot vijf procent van het voedsel uit de regio, dus hier liggen zeker groeimogelijkheden. De afhankelijkheid van de grote ketens is erg groot en daar is lang niet iedereen gelukkig mee. Soms zetten voedselschandalen het consumentenvertrouwen onder de druk en daarom willen steeds meer Amersfoortse burgers in de buurt van hun huis zelf hun groenten en fruit verbouwen. Veel inwoners vinden het gewoon leuk om voor hun eigen voedsel te zorgen en voor anderen met een dunne portemonnee is het zelfs economisch noodzakelijk.

Wat is stadslandbouw?

Stadslandbouw is de productie van voedsel in of vlakbij de stad, voor consumptie door de

stadsbewoners. Het gaat vooral om groenten en fruit, maar ook om vlees, zuivel, eieren en honing. Dit gebeurt niet alleen op boerenbedrijven, maar ook in moestuinen, in parken en ander openbaar groen, op tijdelijk braakliggende gronden, in leegstaande gebouwen, in achtertuinen, op balkons en daken. Het gebeurt deels beroepsmatig en op grote schaal, maar ook als hobby op kleine schaal. De producten worden deels lokaal gebruikt, deels regionaal in de markt gezet.

Wat is eetbaar groen?

Met de term 'eetbaar groen' bedoelen we alles van bomen, struiken en kruiden dat kan worden geconsumeerd, van bramen tot en met paddenstoelen en bladeren voor kruidenthee. Dit gebeurt vrijwel altijd op kleine schaal en alleen voor eigen gebruik, hoewel er steeds

Groenvisie in vogelvlucht-avonden van de gemeente Amersfoort

Onderwerp 12-3-1925: stadslandbouw en
eetbaar Amersfoort...

Netwerkbijeenkomst, met
tien pitches van voedselinitiatieven

Presentatie Eemvallei Voedsel Campus

Boerburgercoöperatie

The background image shows a rural landscape with a hot air balloon, a building labeled 'Eemvallei Voedsel Campus', and a butterfly in the foreground. The logo features a green leaf, a yellow sun, and a green gear, with a horizontal bar below it in green, yellow, and green segments.

**Eemvallei
Voedsel Campus**

Met boer, burger en bestuurder werken aan een gezonde samenleving

 Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn
platteland

Fieldlab EVC okt 2024

Boerburgercoöperatie

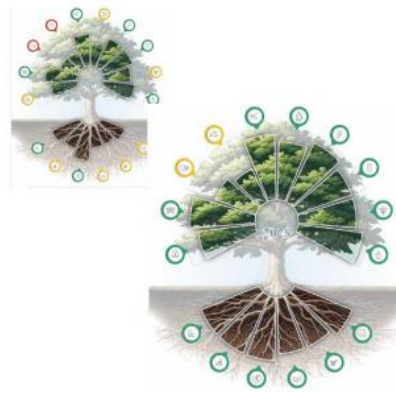
iRVS - al begonnen

14 boeren naar boeren burger verbinding

BoerenBanner

BoerenBoom

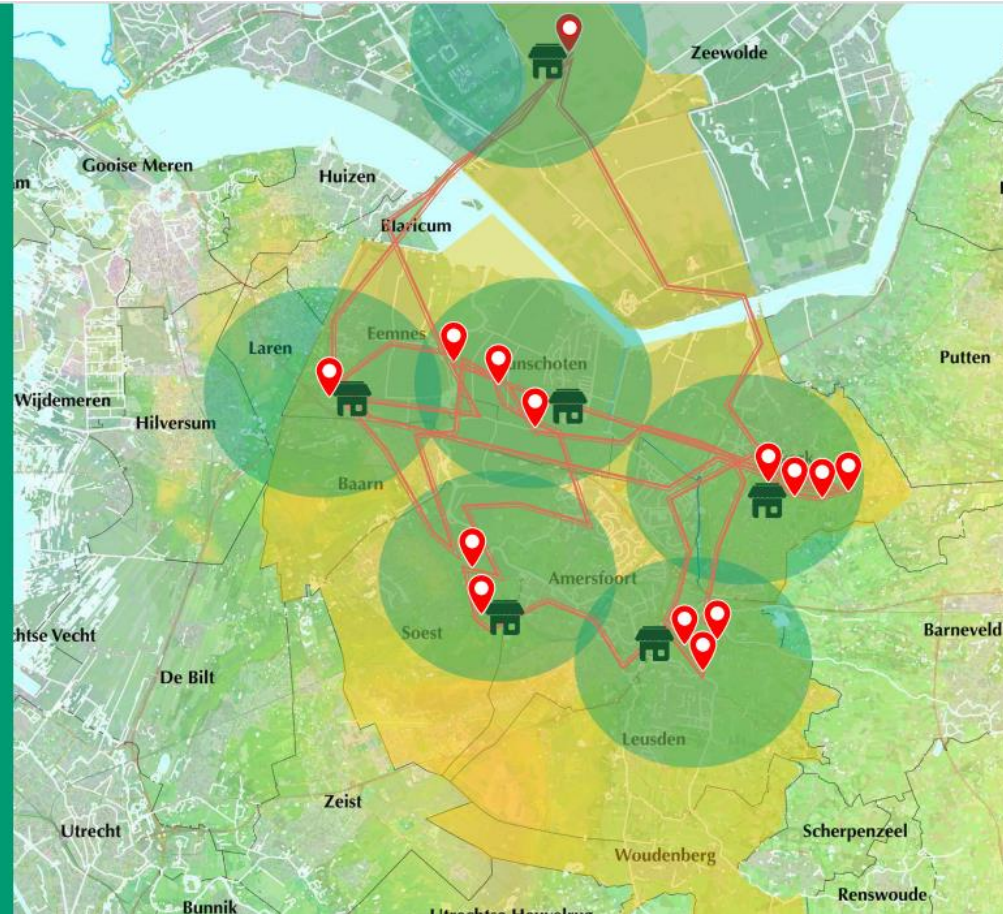

BoerenPlan

Boerburgercoöperatie

Boeren
van
IRVS
Eemvallei

Boerburgercoöperatie

Wat is ons plan?

Aanjagen en faciliteren van innovatie, gericht op een duurzaam -regionaal- gezond voedselsysteem

 Duurzaam en regionaal verankerd voedselsysteem dat bijdraagt aan gezondheid op alle niveaus

Gezond voedsel

Gezonde omgeving

Gezonde landbouwsector

Boerburgercoöperatie - vier keer B...

Wat bieden we?

LEER- INSPIRATIE EN EXPERIMENTEER PLEK OM OMSLAG TE MAKEN
NAAR EEN DUURZAAM EN REGIONAAL VERANKERD VOEDSELSYSTEEM
MET EEN GOED BESTAANSMODEL VOOR BOEREN

VERBINDING EN SAMENWERKING TUSSEN BOEREN, BURGERS,
BEDRIJVEN EN BESTUURDERS

Nieuwe
verdienmodellen

Regeneratief en
regionaal verankerd

Betrokken
lokale gemeenschap

Regionaal
Voedselcultuur

Boerburgersolidariteit...

**GEZOND EN DUURZAAM
ETEN IN EN UIT DE REGIO**

VOEDSELAGENDA PROVINCIE UTRECHT 2021-2023

Voedseldemocratie

Er is werk aan de winkel voor boeren, burgers en beleidsmakers bij alle overheden:

we kunnen ‘voedseldemocratie’ hoger op de agenda zetten.